VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Do šatlavy a za památkami do Uničova

GPS souřadnice: 49.7707655, 17.1215358

Praktické informace

Délka trasy: 4 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa, která vás provede krásný městem – po památkách i přírodou. Bonusem je to, že půjdete téměř celou cestu po rovince a všude vás může doprovázet pejsek. Menší děti si pro rychlejší přiblížení klidně mohou vzít odrážedla nebo kola.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 250 km ujedete za zhruba dvě a půl hodiny. Můžete jet přes Pardubice, Svitavy a Mohelnici nebo po D1 přes Brno a Olomouc. Mrkněte na navigaci, co vám v danou chvíli spočítá lépe. :)

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Na Masarykově náměstí zaplatíte 10 Kč za hodinu.

Radniční věž

Otvírací doba:
Duben, květen, červen, září, říjen: so–ne 11:00 +14:00
červenec + srpen: po–ne 11:00 + 13:00 + 15:00

Vstupné: plné 40 Kč, snížené (děti nad 6 let, studenti do 26 let, senioři) 20 Kč, děti do 6 let a držitelé Olomouc region Card zdarma.

Šatlava – muzeum vězeňství

Otvírací doba:
září–květen: pá 14.00–17:00, so + ne 10.00–17:00
červenec + srpen: denně (mimo po) 10.00–17:00

Vstupné: plné 60 Kč, snížené 30 Kč

WC: v Městském informačním centru Uničov

Možnost občerstvení: Kavárna Naproti (Masarykovo nám. 4, Uničov), Restaurace U Radnice (Masarykovo nám. 37, Uničov)

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Fulnek, Náměšť nad Oslavou, Tovačov, Olomouc, Hukvaldy, Brno, Boskovice.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigalová.

Trasu testovaly sestry Olga a Sofie z Tovačova

Postřehy dětí:
Olinka (6 let): „Hodně dlouho jsem hledala pranýř a hada na domu, ale moc hezky jsem si hrála v parku.“
Fík (8 let): „Mně se líbila radnice, sloup a také hadi. Nejlepší byla šatlava.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

Uničov leží v místech, kde se roviny Hané zvolna zvedají k prvním výběžkům Hrubého a Nízkého Jeseníku. Dávní panovníci počítali s tím, že by se město mohlo stát střediskem těžby drahých kovů, ale ložiska nebyla nijak vydatná, takže se velké plány nikdy nenaplnily. Místo stříbrné či zlaté pokladnice českého království se tak Uničov stal důležitým obchodním centrem.

Provedeme vás kolem nádherných památek města, ukážeme vám kostel, který má každou věž jinou, cestou na vás zasyčí hned několik hadů a pozveme vás také do krásného parku a do šatlavy. Všude budeme hledat skryté nápisy a obrázky na sochách a budovách.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci s Městským kulturním zařízením Uničov a Olomouckým krajem, a je pro vás tedy zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, na dnešním výletě uvidíte mnoho starých staveb, ale také hrůzostrašná místa či předměty. Třeba plácek, kde býval pranýř, nebo mučicí nástroje. Bát se ale nemusíte, naše povídání bude hlavně pohádkové! Stejně jako u našich ostatních výletů jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do Městského informačního centra, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

Do šatlavy
a za památkami
do Uničova
PŘÍSTŘEŠEK
JOSEF II.
MEDELSKÁ BRÁNA
MUZEUM BAROKA
SLOUP
RADNICE
START
CÍL
NEPTUN
J. SARCANDER
KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE
MILLERŮV DŮM
ÚŘAD PRÁCE
ŠATLAVA
PLÁTAN ŘÍMSKÝCH
MUZEUM U VODNÍ BRÁNY
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte na Masarykově náměstí. Jak se vám tady líbí? Těch krásných staveb kolem!

Hned od prvního pohledu je jasné, že Uničov byl kdysi významným městem. Proč? Řekneme si!

Nyní se ale půjdeme podívat k hlavní budově uprostřed náměstí.

Radnice pochází z přelomu 14. a 15. století. Několikrát se přestavovala, a tak z ní zmizely původní gotické prvky. V severovýchodním rohu byla přistavěna věž, která je vysoká 45 metrů a byla doplněna pavlačí pro strážce. Můžete ji navštívit. Město pak uvidíte z pohledu vlaštovek, které zde poletují.

Chtěli byste být spíše vlaštovkou nebo strážcem věže…Nebo máte závrať a jste raději tím kým jste? :)

Měří někdo z vás či z rodiny 45 metrů? Kolik členů vaší výpravy by se muselo samo sobě postavit na ramena, aby na vrchol věže dosáhlo? A znáte nějakou pohádkovou postavu, která by to možná dokázala?

Napovíme, že jednou z nich by mohl být obr z dávného příběhu Francoise Rabelaise. Jeho jméno začínalo na G, jméno jeho rovněž přerostlého synka na P. A pak taky jeden ze tří kamarádů, kteří pomáhali mladému kralevici osvobodit z moci zlého černokněžníka krásnou pannu.

Na věž by rovněž hravě dosáhla čarodějnice Saxana svou ručkou plazivkou či Horáček s Pažoutem, kdyby ukradli Šebestové kouzelné sluchátko a proměnili se v obry.

My sluchátko nemáme, ale umíme poradit. Pokud se do věže chystáte, pravidelné prohlídky zajišťuje Městské informační centrum Uničov, které naleznete na Masarykově náměstí v domě čp. 29.

Součástí prohlídky věže je i možnost nahlédnout do života našich nejdávnějších příbuzných v archeologické expozici *Pravěk Uničovska.* Ano, milé děti, tady můžete hádat, které geny vám asi předci předali. Zvídavé jistě ukojí také malá expozice k dějinám uničovské radnice a hodinových strojů.

V 17. století byla k západní straně radnice přistavěna kaple, která dnes slouží jako obřadní síň. O století později ozdobilo východní stranu mohutné schodiště. A v následujícím 19. století zase přišla změna – radnice byla přestavěna v pseudorenesančním stylu. To je fofr, že? A velká krása! Měli jsme co dělat, aby se nám radnice vešla na fotku.

Na náměstí mezi radnicí a sloupem se postavte zády ke sloupu a čelem k radnici a zkuste napravo najít zbytky pranýře. Je to takové kolo v dlažbě – samotný pranýř zde ponechán nebyl, protože ho očůrávali pejsci. Fakt. Tuto informaci máme ověřenou hned z několika nezávislých zdrojů. :)

Našli jste? Přečtěte si nápis u bývalého místa trestu a hanby.

1. Opište první písmeno z posledního řádku.

Víte, co je pranýř?

Pranýř od středověku označoval místo, kde se trestali nepoctivci. Možná jste něco podobného zažili, když vás rodiče poslali na hanbu. Tohle ale byla hanba, kde na vás všichni viděli. Obvykle pěkně na náměstí. Jednalo se o dřevěný sloup nebo klec, později byly budovány kamenné sloupy. Odsouzení byli k pranýři poutáni řetězy a jejich okolí je mohlo urážet, vysmívat se jim, plivat na ně, někdy je i bít. Pranýř byl trestem za drobné krádeže nebo za nepoctivost obchodníků a řemeslníků. Podobně se trestaly i neposlušné a hádavé ženy. Na pranýři se také mučilo nebo se udělovaly výprasky.

Máme pro vás další úkol. Najděte **mariánský sloup**. To zas až tak těžké nebylo, že?

Měří 22 metrů a jedná se o dílo sochařů Severina Tischlera a Jiřího Heinze z roku 1743. (Takže je starý nějakých necelých 300 let.) V jeho dolní části je několik soch světců, na vrcholu sloupu je umístěna socha Panny Marie Immaculaty. Podle Marie se také jmenuje mariánský. Takových mariánských sloupů najdete v českých městech stovky. I když ne každý je tak hezký.

Podle zdejší legendy Panna Marie roku 1424 zachránila Uničov před husity, a to tak, že se snesla z nebes a zahalila svým pláštěm celé město. Za záchranu jí měšťanky slíbily, že na její počest každoročně vyrobí voskovou svíci dlouhou jako uničovské hradby. Tato legenda pak dala základ slavnosti, jež byla každoročně ve městě pořádána a byla známá jako *Wachsstockfest* neboli *Svátek voskové svíce*.

Víte, kdo byla Marie? Napovíme vám – Ježíšek, Vánoce... Ano, byla to Ježíškova maminka.

Panna Marie Neposkvrněná se často označuje jako ***Immaculata****. Označení vzniklo z latinského* sine macula*, což znamená bez poskvrny. Podle římskokatolického církevního učení byla Panna Marie počata v lůně své matky svaté Anny bez poskvrny dědičným hříchem. (Tedy bez potřeby kontaktu s mužem.) Výtvarné zobrazení Immaculaty se tak objevuje už od 16. století. Nejčastěji při něm Panna Marie stojí na glóbu nebo srpku měsíce a zašlapává hada, symbol dědičného hříchu.*

Vidíte hada, jak se plazí Marušce u nohou? Takových plazů na našich výletech potkáváme spousty. Ale uštknutí nám nehrozí, nebojte! A vám taky ne.

Jak se jmenuje jediný jedovatý český had?

Najděte na sloupu svatého Floriána, patrona hasičů. Poznáte ho tak, že vědrem hasí dům.

Vidíte také svatého Jiří? Se kterým bájným tvorem bojuje?

Hned u sloupu vidíme **kašnu** s motivem orla. Jde o barokní práci z poloviny 18. století. Hlava dravce je otočena nalevo, v pařátech drží žábu a hada. (Že by oběd?)

Jak dělá žába? A jak dělá had?

2. Kolik drápů má orel na pařátku?

Pod orlem je hlava vousatého muže, který si rukama roztahuje ústa, ze kterých vytéká voda.

Zkuste se zatvářit jako kamenný pán a vyfoťte se s ním. (Nic chrlit nemusíte, to vám odpustíme.)

Na opačném konci náměstí se nachází druhá kašna, tentokrát s motivem Neptuna. U ní náš výlet zakončíme. Ale ne teď! Až asi tak za 90 minut. :)

Jakoukoli uličkou vyrazíme ke kostelu. My si vybrali tu nejhubenější! :)

Kostel obcházejte tak, že ho máte po pravé ruce.

Hlavním uničovským chrámem je **trojlodní kostel Nanebevzetí Panny Marie** na Kostelním náměstí. Vyhořel osmkrát! (Ty svíčky, ty svíčky...) Nejvíce byl požárem poškozen v roce 1779. Tehdy se zřítila křížová klenba chrámových lodí. No, alespoň mohla být nahrazena novou – barokní. Přesto si kostel na rozdíl od radnice zachoval gotický ráz. Jak to poznáme? Tak třeba podle typického tvaru oken.

Nezdá se vám na kostelu něco divného? Podívejte se na věže. Obvykle bývají stejné. Ale tady!?

Najděte alespoň 5 rozdílů.

První je čtvercového půdorysu, druhá má osmiboký. Podle kamenného chrliče vody se jí říká Psí věž. Proč psí? Chrlič má podobu psa.

Zkuste na boční straně věže najít sošku (pravděpodobně) svatého Prokopa.

Nejstarší památkou je ovšem reliéf ukřižování Páně s Pannou Marií a svatým Janem, který je umístěn na boční zdi kostela. Kdo hledá, najde. :)

Na travnaté ploše na jižní straně kostela stojí moderní **socha svatého Jana Sarkandera**, která připomíná světcovo krátké působení v Uničově.

3. Co drží světec v levé ruce (z vašeho pohledu levé, tedy vlastně své pravé)?

Ve městě je mnoho církevních staveb. Možná i proto zažívalo v době reformace krušné období. Výraznou osobností byl

tehdy právě (dnes již svatý) Jan Sarkander, který zde krátce působil. Zrovna zuřila třicetiletá válka, zemí zmítaly spory mezi katolíky a protestanty. Jan Sarkander upadl do podezření, které se neprokázalo: Že to byl on, kdo na Moravu pozval polská vojska pustošící především panství evangelických šlechticů. Následuje líčení mučení, takže slabší povahy je pro jistotu přeskočí.

Při posledním výslechu nařídili opilí soudci přivázat Jana na skřipec a pálit ho svícemi na bocích, aby prozradil zpovědní tajemství. Mučení trvalo asi tři hodiny. Jan měl po něm boky tak spálené, že mu byly vidět vnitřnosti. Následující čtyři týdny strávil ve vězení. Navzdory nepřestávajícím bolestem nezapomínal na modlitbu. Listy musel obracet jazykem, protože ruce a prsty měl znehybněné mučením. Jan Sarkander zemřel po nesmírném utrpení 17. března 1620 ve věku 43 let. Ale byl morální vítěz!

Moc smutné vyprávění... :(

Najděte domácí zvíře ve vitráži nad vchodem do kostela. Jak dělá? Jak se říká samici, samci a mláděti tohoto zvířete?

Od roku 1987 najdete v kostele místo hlavního oltáře velkolepé varhany od firmy Rieger-Kloss z Krnova, které patří ke špičkovým nástrojům. Byť společnost vyráběla varhany od roku 1873, přežila první světovou válku, rozpad Rakouska-Uherska, druhou světovou válku, znárodnění v roce 1948 i privatizaci po sametové revoluci, přestalo se jí dařit – a v roce 2022 zanikla.

Na severní straně kostela stojí socha s neobvyklým zpracováním mariánského motivu kojící Madony. Na většině soch a obrazů totiž Panna Marie Ježíška nekojí, jen ho drží.

Kolik hvězdiček má Marie nad hlavou? Je tady někdo, komu je přesně tolik let? Tak ten si může jít jako první vyzvednout další písmenko do tajenky.

Naproti kostelu vidíte **Muzeum baroka**. Vzniklo rekonstrukcí památkově chráněného domu u fary. V minulosti objekt zřejmě sloužil jako ubytovací zařízení pro zaměstnance tehdejšího církevního úřadu. V poválečné době byl využit jako skladovací prostor. Kromě stálé expozice uničovského baroka je zde představena osobnost Jana Sarkandera, o kterém jsme před chvíli mluvili.

Najděte na zdi muzea čísla popisná a pod nimi zlatou cedulku s obrázkem kostela a několika slovy. Jedno ze slov v sobě skrývá název jisté evropské metropole.

4. Napište hlavní město.

Školní ulice nás odvede k plotu, hradbám a krásnému parčíku, který projdeme. Poznáte strom platan? A co o kus dál ginkgo bilobu? Platanu se na kmeni loupe kůra a lístečky ginkga mají dva laloky. Proto český název ginkga zní jinan dvoulaločný.

Nádherný platan dnes ještě uvidíme, ovšem strom známý z románu Jaroslava Foglara už ne. Jeden jinan dvoulaločný alias ginkgo biloba hrál důležitou roli ve Folglarově knize *Stínadla se bouří.* Znáte ji?

Rychlé šípy, Vontové, hlavolam, Jan Tleskač a tak. Pokud neznáte, přečtěte. Výborná knížka. Jasně, je z poloviny minulého století… Pokud jsou ale rodiče znalci vína, jistě vám potvrdí, že starší ročníky mají něco do sebe.

Hradby nás odvedou k další krásné stavbě.

Medelská brána je v současné době jediná zachovaná z původně pěti městských bran. Navazují na ni zbytky vnitřních hradeb. Před nimi se nacházely ještě vodní příkop a nižší vnější hradba. Nic z toho se bohužel nezachovalo. Jak si myslíte, že je opevnění staré? Tipnete si, kolik staletí a válek už přežilo? Kdo bude nejblíže, nemusí dělat dřep. Zbytek výpravy ano! :)

První písemná zmínka o městském opevnění pochází z roku 1327, což je počátek 14. století. Kdo z vaší rodiny by ho pamatoval? Tipujeme, že prapraprapraprapraprapraprababička. :)

Hradby byly kdysi tvořeny okružní zdí s polokruhovými baštami, příkopem s parkánem a valem, který na vnější straně končil nižší hradební zdí se čtyřhrannými věžemi. Je škoda, že už prakticky nestojí – třeba jako v Poličce nebo v Nymburce. Tam jsou hradby nádherné. I proto tam vedou naše výlety s tajenkou.

Od hradeb se vydáme zpět ke kostelu do **Solní ulice**, kde od 17. století stával solní sklad. Kdysi se totiž sůl nedala koupit na každém rohu, jako je tomu nyní.

Znáte pohádku, v níž hraje hlavní roli sůl? Kdo si vzpomene?

5. Jak se jmenovala nejmladší princezna?

Znáte také filmovou verzi této pohádky s názvem *Byl jednou jeden král*?

Nám se vybavuje scéna, jak dělá král palačinky. :)

Rozbij jedno nebo dvě vejce. Dohromady tři... Přiměřeně, přiměřeně...

Než opustíte Solní ulici, všimněte si, že z ulice Dr. Beneše vybíhá úzká ulička, která jako by kopírovala městské hradby. S podobnými uličkami se setkáme i na jiných místech města. Na některých rozích domů lze spatřit kuželovitě opracované nárožní kameny, které měly chránit zdi před koly projíždějících vozů.

V této ulici také zkuste najít hned tři zvířata na domech. Jsou to ibis, ryba a… HAD!

Plazí se po omítce a už už se chystá někoho omotat. (Nebo mu vecpat zdravé rajské jablíčko!) Děti, rychle pryč! :)

Jak se jmenuje nejdelší had světa? Poradíme, že má ve jméně opravdu hodně písmenek A.

Ulice Dr. Beneše nás odvede do míst, kde kdysi stávala Šumvaldská brána. Bývala ze všech nejvýznamnější, proto se jí také říkalo Velká nebo Královská. Pravděpodobně byla hlavním a dlouho jediným vstupem do města. Lze to doložit faktem, že právě před touto branou (dnes v prostoru náměstí Osvobození) se střetávaly všechny silnice vedoucí k městu.

Bohužel už ji zde nenajdeme. Pokud však zavřeme oči a místo rachotu aut si představíme zvuk drncání kočárů a koňského frkání, jakýsi obrázek získat můžeme. Chtěli byste žít v té době? A chtěli byste být poddaný, nebo panovník? :) Že se ptáme…

Dojdeme až k litinové **soše císaře Josefa II**. Pochází z roku 1882 a obnovena byla v roce 2000.

Proč je zde socha císaře? Přeskočíme povídání o historii místa (budeme o ní mluvit v poslední části výletu) a přesuneme se v čase do 17. století.

Město bylo v té době postiženo útrapami třicetileté války (1618 až 1648), v roce 1642 ho navíc dobyla švédská vojska. O rok později kromě toho Uničov zničil požár. Následky těchto těžkých let pociťovali místní obyvatelé ještě dlouhou dobu. Než se stačili oklepat, v 18. století město postihly další vojenské konflikty – první slezská válka a sedmiletá válka. Nejvýznamnějším okamžikem se tak roku 1770 stalo setkání rakouského císaře Josefa II. s pruským králem Fridrichem II. Cílem schůzky bylo dohodnout společný postup Rakouska a Pruska vůči Rusku, jež pronikalo na Balkán.

Věděli by školáci, jak se jmenovala maminka Josefa II?

Podívejte se na sochu. Vidíte, kolik knoflíků si zapomněla zapnout? Odečtěte od této číslice číslovku 3.

6. Napište výslednou číslici.

Sadová ulice nás odvede do krásného parku, kde si chvilku odpočineme. Jsme za půlkou výletu, takže čas máme. A park je to krásný! Pokračujeme procházkou po naučné stezce levou částí parku. Stezka seznamuje návštěvníky s přírodou lokality. Dozvíte se něco o ovocných stromech, které tu rostou, o květinkách, o ptáčcích, ale i o hmyzu. (I když je dost často na plácnutí, bez něj by totiž tady nic přírodního nebylo.)

V nedávných letech prošly jak park, tak rybník revitalizací. Upraven byl i areál přilehlé bývalé střelnice, kde si můžete zahrát hru zvanou discgolf. Místo jamek slouží ty velké drátěné koše, místo míčků házecí létající talíře. Vidíte koše? A co nějaké to plastové UFO?

Park sice neohromuje záplavou exotických dřevin, ovšem pár cizokrajných druhů bychom našli. Dokážete pojmenovat alespoň 3 stromy, které kolem sebe vidíte?

Ze zlaté doby uničovského parku se dodnes zachovala restaurace. Ale nejen ona, také pozoruhodná stavba, jejímž

autorem je místní stavitel Zdenko Vodička. Drobný cihlový altánek stojí pouze na dvou sloupech a zdánlivě popírá zákony zemské gravitace. Stavbu prý polír (vedoucí stavby) vybudoval, protože se se štamgasty parkového lokálu vsadil, že něco takového zvládne. A aby svému poněkud nesmyslnému kousku dodal na vážnosti, věnoval při příležitosti oslav 720. výročí založení altánek městu. Přes všechny peripetie a přírodní zákony stojí tahle kuriozita v parku dodnes.

Najděte naučnou tabuli č. 2 s názvem *Stromy a keře s jedlými plody*. Prohlédněte si obrázky.

7. Jak se jmenuje žlutooranžový plod, který vypadá jako hruška?

Procházíme po stezce parkem dál až k rybníčku s mostkem, kde odbočíme doprava k řece Oskavě.

Co vám připomíná její jméno? Nám nějaké exotické ovoce, možná překlep ve slově *oslava*, ale podle toho, co jsme se dopátrali, jsme mimo. Jméno řeky je často spojováno se starogermánským označením jasanového lesa (jesenice = askaha).

Vidí někdo jasan? Co javor? A co kopretinu? Znáte film *Ať žijí duchové*? :)

Stěžuju si svému stínu,
kdo mi podá kopretinu?
Kdo mi srdce zahřeje,
když mám na něm závěje.
Déšť omývá listy,
aby byly čistý,
vlaštovka si zpívá,
protože je živá.
Důňky, žalky a co já??
Důňky, žalky a co já???

8. Která země má ve znaku javorový list?

Řeka Oskava je levostranný přítok řeky Moravy. Délka jejího toku je asi 50 km. Kdo první vypočítá, kolik je to metrů? A centimetrů? :)

Pramení pod Hrubým Jeseníkem a protéká přes Hornomoravský úval, dokud se u Chomoutova před Olomoucí nevlije do řeky Moravy.

Je to zlatonosná řeka. To znamená, že v ní dodnes můžete najít zlatinky. Historii rýžování zde započali již Keltové a rýžovat se tu nepřestalo až do středověku. Dnes se sem vydávají jen jednotliví hledači, a to nikoli s vidinou zbohatnutí, ale příjemně stráveného času.

Rýžování zlata bylo kdysi velmi populární. Odhaduje se, že z českých ložisek bylo v minulosti vytěženo až tisíc tun drahého kovu, z čehož na rýžoviště připadalo 60 %. Při pokusu se prokázalo, že k získání 1 gramu zlata je nutné vyrýžovat až 15 000 zlatinek. Rýžované zlato je kvalitnější než zlato kutané horníky, má větší ryzost.

Znáte nějakou pohádku, v jejímž názvu se leskne zlato? Nás napadají hned tři…

Vracíme se po druhé straně parku. Odbočíme doleva, mineme mimigolf, dopravní hřiště i skatepark, a než přejdeme řeku a začneme se blížit centru, povyprávíme si něco o historii.

Uničov byl založen kolem roku 1213 moravským markrabětem Vladislavem Jindřichem. Unikátem města je to, že má nejstarší městskou listinu na území Čech a Moravy. Městu byla udělena řada privilegií – nevýznamnější bylo právo horní. S Uničovem se počítalo jako se střediskem těžby rud a drahých kovů. Původní očekávání se však nenaplnila. Ložiska rud nebyla dosti vydatná. Pozornost panovníků se proto soustředila na výnosnější lokality, jako byly Jihlava a Kutná Hora.

Ve 14. století se Uničov stal důležitým obchodním a strategickým centrem při cestách z východu do Prahy. Nedílnou součástí města byli němečtí kolonisté, kteří přišli do kraje při první a druhé německé kolonizaci za Přemyslovců a Lucemburků. Němečtí kolonisté se zcela přirozeně stali v novém městě rozhodující společenskou vrstvou. Němci obývali vnitřní město a jejich rodiny náležely k movitějším. Navíc měli zásadní podíl na samotné existenci města, a proto se i jeho správa ocitla v jejich rukou.

Teď budeme trošku kličkovat ulicemi… Ze Sadové odbočíme doprava, přejdeme most a chvilku půjdeme po Šternberské, pak nás ulice Sad míru dovede do Ztracené a Stromořadí. Držte se naší mapy, ať se neztratíte! :)

Když zapomenete odbočit, také se nic neděje. Na hlavní křižovatce odbočíte doleva a půjdete za korunou velikého stromu. Během pětiminutového vyprávění k němu dorazíte.

Po mocenském vítězství Jiřího z Poděbrad byli Němci vyhnáni a jejich majetek zabaven. Král pak jmenoval Uničov královským městem. Své výsady si město udrželo i za vlády krále Vladislava Jagelonského. V roce 1479 podstoupil Vladislav Moravu společně se Slezskem a Lužicemi uherskému králi Matyáši Korvínovi. Ten rovněž Uničovu potvrdil všechna privilegia.

O době, kdy vládli Habsburkové, jsme si již říkali. Úpadek města pokračoval i v 19. století. Hospodářský i politický význam Uničova v rámci monarchie se stal zcela nepatrným. Ještě ve druhé polovině 19. století byl Uničov převážně zemědělským městem. Významným se stal rok 1873, kdy sem byla přivedena železnice.

Klidný život venkovského městečka přerušila roku 1914 první světová válka, potom i ta druhá. Vzpomenete si, odkdy dokdy trvala?

Ulici Stromořadí sice žádné stromořadí nelemuje (možná kdysi, když tu prý býval park), ale aspoň nás zavede k místní významné a krásné dřevině, která za nějakou tu alej vydá. Poznáte druh?

Stáří tohoto stromu se odhaduje na 170 let i více. Vysoký je asi tak 28 m, obvod jeho kmene měří 619 cm, koruna je vysoká 25 m a široká 24 m.

Platan Římských patří k nejstarším platanům Hornomoravského úvalu. Jmenuje se podle domu přes cestu, který nese stejný název – *DŮM ŘÍMSKÝCH*. Také se mu říká *U DVOU VEVEREK*. Původně stál platan na zahradě tohoto domu, po vybudování nové ulice se však ocitl na její druhé straně. Druhově jde o platan javorolistý.

Platany jsou mimořádně zajímavé, mají neobvyklou barvu i strukturu kůry. V městských parcích i alejích podél silnic se objevují stále častěji. Jsou totiž odolné vůči znečištění ovzduší. *Obrovský strom s velmi rozložitou korunou může dorůst až do výšky 45 metrů a dožít se až několika set let. Listy se podobají javorovým, jsou ale silnější. Platan také kvete, i když hodně nenápadně. Květy jsou kulaté, později se z nich stanou ježaté pichlavé kuličky. Borka (kůra) se neustále odlupuje. Kmen se díky tomu malebně skvrnitě vybarvuje. Hrají na něm odstíny šedé, zelené, krémové a hnědé. Nejvíce platanů pohromadě viděla autorka tohoto textu v italském Římě. Tam jsou jich tisíce…*

9. Který je český národní strom?

V sousedství hradeb stojí naproti platanu při vstupu do muzea **klasicistní měšťanský dům** nazývaný také Zámeček (už o něm byla řeč). Zkuste najít na komíně tohoto domu něco neobvyklého. Vidíte veverky?

Kolik jich napočítáte?

Přečtete písmena v kamenném čísle popisném? Kdo s iniciálami J. V. H tady asi bydlel?

Teď už míříme do muzea, které je hned vedle našich veverek z úřadu práce. Domovem muzejní oázy se stala bývalá zbrojnice nepřesně nazývaná **Vodní branka**. Zbrojnice byla kdysi součástí městského hradebního systému. Najdeme tu stálou expozici představující nejzajímavější doklady bohaté historie královského města Uničova. Poprvé sem návštěvníci vstoupili v roce 1993.

Staškovou ulicí pokračujeme již v oblasti za někdejšími hradbami k Příční, kde odbočíme doprava. Hned na rohu roste další veliký strom. Je u něj i cedulka s textem.

10. Napište rodový název stromu.

My však hledáme úplně něco jiného – strašidelného a hrůzostrašného. Šatlavu!

Průčelí bývalé věznice zdobí ve štítu soška sv. Barbory.

Uničovská šatlava *s muzeem vězeňství vznikla v průběhu 2. poloviny 16. století. Nabízí úžasný zážitek v podobě prohlídky dochovaných prostor městského vězení, které fungovalo až do roku 1945. Prohlédnete si zadní dvorek, kde se*

pod dohledem procházeli vězni, dále temnou kobku a jejího obyvatele, cely s expozicí o vývoji práva v Uničově a stavebními plány této šatlavy z roku 1890. Samozřejmě nechybí mučicí nástroje.

Kdo si chce vyzkoušet španělskou botu, okouknout cejchovací strojky, cejchy, navléknout si různé druhy pout, potrpět si v palečnici a podobně, může. Expozice je interaktivní, což znamená, že jsou k dispozici kopie těchto vynálezů k působení bolesti. Není nad nezapomenutelnou zkušenost na vlastní kůži! Kdo by snad potřeboval návod k použití, může se inspirovat na názorných ilustracích aplikací jednotlivých mučicích nástrojů v soudní příručce. Cenné jsou rovněž malby a nápisy v celách. Nahlédnout můžete i do místnosti strážných, pozdravit se s velitelem a také s obyvatelkou jedné z cel. Zajímavostí je dochovaná věžeňská kaple, kde měli delikventi v rámci své nápravy zpytovat svědomí.

11. Opište poslední slovo z velkého názvu na zdi.

Příční ulice nás odvede až na náměstí, kde náš výlet začal. Vyjdeme vedle krásného **Millerova domu.** Je novogotický a postaven byl – jak jinak – pro Emila Millera, primáře uničovské nemocnice. Na pozemku původně stávala hospodářská budova fojtství, od roku 1749 pak kasárna. Stávající budova byla vybudována v roce 1911 podle plánů stavitele Zdenka Vodičky. (Což byl ten, který postavil… Kdo si vzpomene?) Majitel pojmenoval dům *Martha Haus* na památku jediné dcery, která zemřela ve věku dvaadvaceti let počátkem roku 1911.

Naše poslední zastavení patří vládci moří. Vidíte ho někde? Určitě ano! :)

Barokní čtvercová kašna se zaoblenými rohy z 18. stol. je dílem místního kameníka. Sloužila jako zdroj pitné vody. Uprostřed trůní **socha Neptuna** s trojzubcem. Voda byla do kašny byla přiváděna potrubím z rybníka u vesnice Nová Dědina a sloužila jako pitná až do poloviny 20. století. (To muselo být běhavek! Ne-li něčeho horšího…)

12. Co má Neptun na hlavě?

I vy byste si, milé statečné děti, takovou věc zasloužily, protože jste výlet prošly jako králové! :)

Vidíte, co vám vyšlo v tajence? Zvláštní jméno, že? Kdo to byl, se dozvíte na zdi radnice, kde má pan Albík pamětní tabuli.

Nejspíš pocházel z německé rodiny. Narodil se asi roku 1358 nebo 1360 v Uničově, zemřel roku 1426 v Uhrách. A na co sáhl, to mu šlo. Byl osobním lékařem králů Václava IV. a Zikmunda Lucemburského, měl doktorát z práv. Stal se pražským arcibiskupem a poté vyšehradským proboštem, což bylo spojeno s úřadem nejvyššího kancléře království českého a v případě jeho osoby i s titulem arcibiskupa caesarejského. Dokonce působil i jako kancléř univerzity. Kromě toho sepisoval různá pojednání, mimo jiné Pravidla pro zachování zdraví*. Nejspíš byla účinná, protože se na svou dobu málem dožil sedmdesátky, což byl tehdy opravdu kmetský věk. Kdyby působil dneska, nejspíš by z něj byl úspěšný influencer v oblasti zdravého životního stylu.*

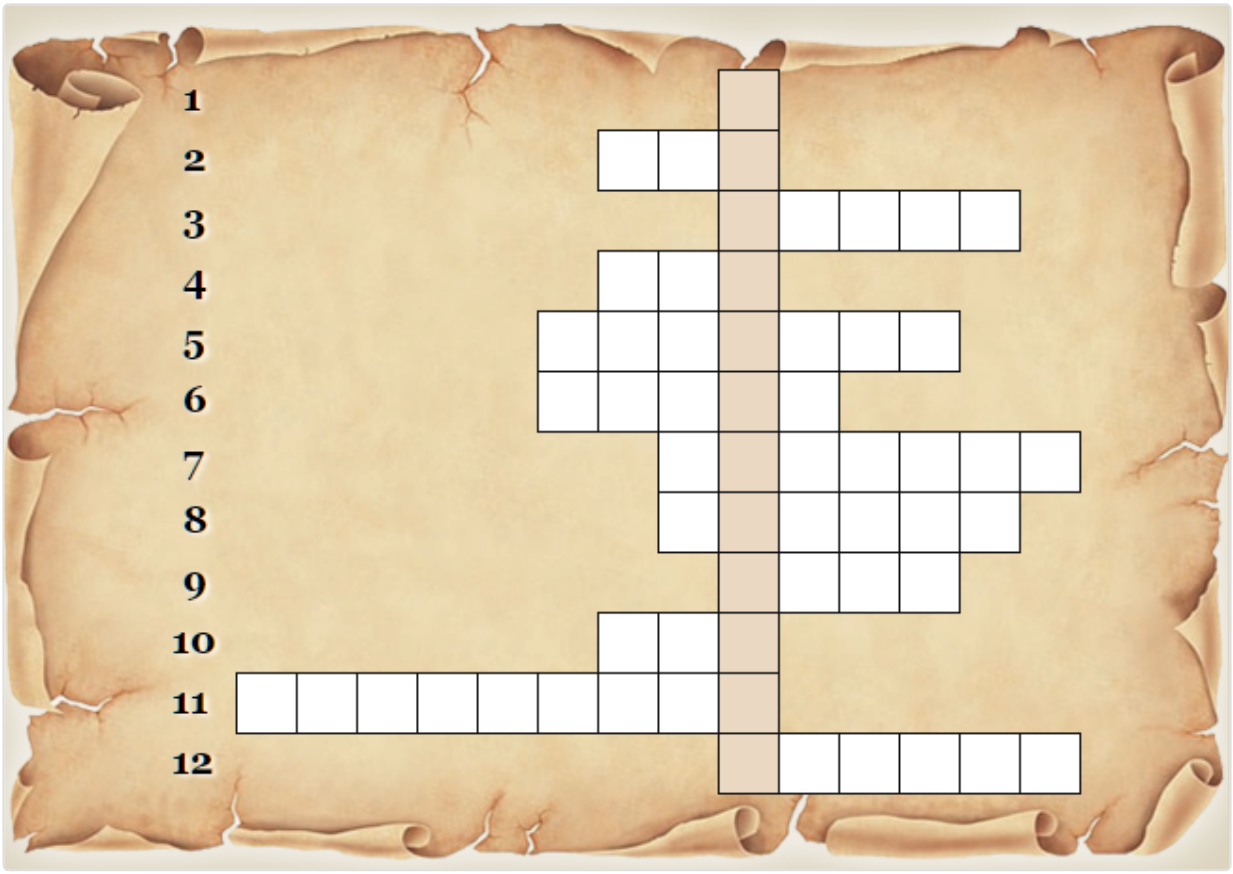
Výlet nám utekl doslova jako voda, takže nám nezbývá než se s vámi pomalu, ale jistě rozloučit.

Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do Městského informačního centra a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.ok-tourism.cz/cil/prirodni-park-sovinecko, www.ok-tourism.cz/obec/unicov/, mkzunicov.cz

Otázky k tajence

1. **Opište první písmeno z posledního řádku.**
2. **Kolik drápů má orel na pařátku?**
3. **Co drží světec v levé ruce (z vašeho pohledu)?**
4. **Napište hlavní město.**
5. **Jak se jmenovala princezna?**
6. **Napište výsledek.**
7. **Jak se jmenuje plod?**
8. **Která země má ve znaku javorový list?**
9. **Jaký je český národní strom?**
10. **Napište rodový název stromu.**
11. **Opište poslední slovo.**
12. **Co má Neptun na hlavě?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06